

Detta är en utskrift från Göteborgs-Posten.

Uppdaterad: 2007-11-10 03:31

Jutta Ditfurth: Ulrike Meinhof, Die Biografie

På måndag utkommer en ny biografi om den tyska journalisten och terroristen Ulrike Meinhof. Jutta Ditfurth ger en delvis ny belysning av henne och av hur den tyska rättsstaten gröptes ur under RAF:s våldsvåg.

Jutta Ditfurth
Ulrike Meinhof, Die Biografie
Ullstein Verlag

Det är nu trettio år sedan *Deutscher Herbst* (tysk höst), en blodig och våldsamt period i europeisk historia. Men det är mer än jubileet som gör att man i dag, särskilt i Tyskland, ånyo börjat intressera sig för terrorismens anatomi. Parallellerna till den fanatiska islamismens utmaning av USA och västvärlden påminner i flera avseenden om RAF:s terror på sjuttioalet. Och USA:s svar på terrorismen, terrorbombningar, invasioner och upphävningen av rättsstaten för att krossa terrorismen är i större skala, men mekanismerna är liknande.

En av förgrundsfigurerna i RAF var journalisten Ulrike Meinhof. På måndag publiceras en ny bok i Tyskland som till stora delar kastar nytt ljus över Ulrike Meinhof och som ger anledning att delvis ompröva historieskrivningen - *Ulrike Meinhof, Die Biografie*. Författare är Jutta Ditfurth, journalist, författare och politiker, med ett förflutet i miljörörelsen. Det är viktigt att konstatera från början. Ditfurth är ingen apologet. Däremot slår hon håll på flera myter som kommit att prägla bilden.

RAF-terrorn var ett missriktat och förkastligt försök att förändra världen. Men staten agerade på ett sätt som var ovärdigt en demokrati, och konflikten eskalerade på ett okontrollerat sätt. Ulrike Meinhof föddes 1934 i ett nazistiskt hem, där fadern var partimedlem och arbetade som direktör för ett museum. Modern utbildade sig efter att hon fått barn och blev lärare och forskare. Fadern dog redan under kriget och mamma Ingeborg mötte den unga historikern Renate Riemeck, som hon förälskade sig i och levde med tills hon dog i bröstcancer 1947. Ulrike och hennes syster Wienke blev föräldralösa, men Renate Riemeck, som då var 27 år, tog hand om de båda flickorna. Hon blev snart Tysklands yngsta professor och samarbetade med ockupationsmakten, så att hon fick uppdrag att skriva läroböcker i historia för skolan. Riemeck förnekade att hon varit nazist, men Ditfurth har forskat i arkiven och funnit att Riemeck ansökte om medlemskap i nazistpartiet 1941, och hennes medlemsnummer var 8915151.

Det var under studenttiden i Münster som Meinhof börjar forma sina politiska övertygelser, i antiatomrörelsen 1958, då hon höll sitt första politiska tal, via medlemskap i studentsocialisterna och det förbjudna KPD (kommunistpartiet). Hon var en politisk människa innan hon träffade sin blivande man Klaus-Heinz Röhl och blev medarbetare i dennes tidskrift *Konkret*, vilken finansierades av DDR för att skapa en vänsteropposition i Västtyskland. Ty bilden av Ulrike Meinhof har sedan 1972 kommit att präglas starkt av Röhl, Riemeck och Stefan Aust, numera redaktör för *Der Spiegel*. Aust började sin journalistkarriär på *Konkret* och har varit lojal mot Röhl och Riemeck sedan dess. Det är denna bild som Ditfurth nu kommit att förändra för alltid.

Ulrike Meinhof var den lysande stjärnan både som kolumnist och redaktör på *Konkret*. Efter några års äktenskap och födseln av deras tvillingar, Regine och Bettina, började Ulrike tröttna på makens notoriska otrohet och äktenskapet började knaka i fogarna. Hon begärde skilsmässa och fick ensam vårdnaden om de båda dottrarna. Samtidigt drog hon sig undan den lite chika vänstermiljön i Hamburg och sökte sig till den utomparlamentariska oppositionen i Västberlin, främst våren 1968. Det finns olika bilder av denna sönnerfallsprocess. Klaus-Heinz Röhl skrev om sin syn i en bok på sjuttioalet och innehållet återgavs i huvuddrag av dottern Bettina Röhl i boken *So macht Kommunismus spass* som kom ut häromåret. Positioneringen kring detta blir förståelig mot bakgrund av den vårdnadstvist om barnen som sedan bröt ut. Detta är egentligen det enda område där Ditfurth inte är lika detaljerad som Bettina Röhl. En av de båda Röhl och av Stefan Aust kolporterade myterna var att Meinhof avsåg att sända dottrarna till ett barnhem i Jordanien där de skulle utbildas till terrorister. Denna myt avfärdar Ditfurth, med stöd i brev och andra källor. I Västberlin blev Meinhof indragen i allt radikalare kretsar och den 14 maj 1970 tog hon

steget ut i illegaliteten. Hon hade fått tillstånd att intervjua den fängslade Andreas Baader på ett institutionsbibliotek i Berlin-Dahlem. Syftet var att frita honom, men att Meinhof inte skulle involveras i själva aktionen, utan skulle stanna kvar på plats efter flykten. Men det blev inte så. Hon hoppade ut genom fönstret med Andreas Baader.

Men samhället låg inte heller på latsidan när RAF formerade sig. Man tillsatte en särskild chef för terroristbekämpningen, Horst Herold, som satte igång ett minutiöst kartläggningsarbete av alla terrormisstänkta. Jakten på RAF hade också bieffekten att man rensade samhället på alla andra vänstergrupperingar, sprängde kollektivboenden, stängde små vänsterbokförlag och långsamt kom terroristerna på spåren. Meinhof greps 1972 och spärrades in i fängelset Köln-Ossendorf, i ett isoleringsblock, där hon hölls isolerad under tortyrliknande former i åtta månader utan rättegång. Detta motiverades med RAF:s samhällsfarlighet och i juni 1972 genomfördes en författningsändring som tillät betydligt hårdare häktningsregler än tidigare. Hon bodde i en vitmålad cell med få föremål. Ljuset släcktes aldrig. Varannan timme väcktes hon av fängsvaktare och så vidare. Syftet var att bryta ned individen, vilket bara delvis lyckades.

Protokollen från Stammheimrättegången finns inte längre tillgängliga i Tyskland. Ditfurth har dock hittat dem i Nederländerna, och det är en redogörelse för hur de tyska myndigheterna glömde bort att landet var en rättsstat. Staten blev en hämnare, i stället för garanten för rättssäkerhet och demokrati.

När fångarna efter åratal av tortyr i fängelset var så svaga att de inte orkade genomföra rättegångsförhandlingarna, och dessutom hade läkarintyg på detta, beslutade domaren att genomföra förhandlingen utan de åtalade. Försvarsadvokaten Otto Schily, sedermera inrikesminister i Gerhard Schröders regering utbrast: "Grattis, ni har ruinerat rättsstaten!". I sitt sista möte med systemen Wienke på våren 1976 sade Ulrike: "Om de säger att jag begått självmord, så var säker att det var mord." På morgonen den 9 maj hittades Ulrike Meinhof hängd i sin cell. Det finns indicier på att det omöjligt kan ha varit självmord. Å andra sidan finns det omständigheter som inte utesluter det heller. Jutta Ditfurth tar inte ställning i sakfrågan, utan lägger fram det som finns.

Jutta Ditfurth har skrivit ett betydande historiskt verk om en person och en tid i det nyss förgångna och har visat hur Ulrike Meinhof utsatts för en sorts historierevisionism av personer som en gång stod henne nära, men som sedan bara använde henne för sina egna syften. Det är en på så många sätt tragisk historia, men samtidigt också ett försvar för demokratin och rättsstaten i tider av nya terroristiska hot. Det anmärkningsvärda är ändå att Tyskland, trots bristerna under denna kritiska period kunnat utveckla sig till en mer demokratisk stat som återförenats i fred och frihet och nu är en av garanterna för den demokratiska utvecklingen av bland annat EU. Perspektiven förskjuts efter hand och det som var sanning i går har en tendens att vara bortglömt i dag. Jutta Ditfurths bok håller fast vid kärnfrågan om hur det egentligen var. Det finns inget säkrare sätt än att gå till källorna för att få reda på det. Allt annat är litteratur.

Björn Sandmark

FAKTA

Också kallad Bader-Meinhofligan.

Tysk vänsterextrem terrorgrupp verksam mellan 1970 och 1998.

Ulrike Meinhof tillhörde den första generationen av RAF tillsammans med bland andra Andreas Bader och Gudrun Ensslin.

1972 greps många ur guppens inre krets.

De gripna RAF-medlemmarna samlades i högsäkerhetsfängelset Stammheim.

1975 ockuperade 2 juni-rörelsen, som var associerad med RAF, den västtyska ambassaden i Stockholm, mördade två tjänstemän och sprängde ambassaden i luften.

Hösten 1977 kidnappades och mördades den tyska arbetsgivarorganisationens chef och före detta nazisten Hanns-Martin Schleyer och en dramatisk flygkapning ägde rum. Bader, Ensslin och Jan-Carl Raspe begick självmord i Stammheim.

En tredje generation av RAF genomförde under 1980- och 90-talet en rad terroraktioner mot rustningsindustrin och amerikanska intressen i Tyskland.

1998 tog gruppen i ett offentligt brev ett slutligt farväl.

Copyright © 1995 - 2007 **Göteborgs-Posten**

[Stäng fönstret](#)